

SOS LUBENEC

září 2014

ÚVODNÍK

Vážení čtenáři, držíte v ruce naše další noviny, již čtvrté v pořadí. Podobně jako v těch předchozích si klade za cíl vyvážit jednostranné tendenci a mnohdy i lživé informace k tématu hlubinného úložiště, které se k nám dostávají z oficiálních míst. Zaměstnanci SÚRAO si mohli při svých návštěvách na vesnicích dávno všimnout, že už si neříkáme toto a strejdo. A kdyby ještě věděli, že už k nám dorazil i ten internet, svými Zprávami ze Správy by na nás nekouseli, co zkoušejí nyní s pomocí najatého piár agentury Baron Prášil s.r.o. Vidina veřejných prostředků, připravených na účtech k utrácení za přípravu a stavbu úložiště, je silnou motivací pro některé jednotlivce a skupiny, uvyklé pohybu v polostátním prostředí. Jejich snahy i vliv na státní aparát vykrystalizovaly v posledním roce do reálné podoby boje státu proti obcím a jejich obyvatelům. Ustaly veřejné diskuse, začala papírová válka právníků v řízeních o stanovení průzkumného území. Protože se stříhají jiné slovy na úřadech, občan, dostávající pravidelně každé čtvrtletí novou dávku zpráv ze Správy, tak může snadno podlehnout iluzi, že nám ty průzkumy snad neublíží. Na rozdíl od většiny obcí, postižených zájmem SÚRAO, většinou obcí v naší lokalitě takový občan vyhovuje. Alespoň do něčeho nemluví. Například v Lubenci už tradičně obec ve svých tiskovinách přikládá větší váhu informacím o nově instalovaném hospicium oslavičkou na dětském hřišti než informacím o aktuálním dění na Čertovce. Právě ale výsledek tohoto dění může v krátkém čase zásadním způsobem ovlivňovat životy parodoxně tím, který o hospaciích oslavičkou dnes nejvčetnější žoup.

Přesněji malým dětem, nikoli zaměstnancům OÚ. Při porovnání přístupu

obcí s rozšířenou působností dojde k podobnému zjištění jako u obcí. Zatímco podoba řízení převážně roli ne neřešících statistik, například horazdůvický starosta Zrůbek se při jednáních osobně zasazuje o práva obcí a občanů ve svém regionu. V místech, kde by občané marně čekali od úřadů takové zastání, musí občané sami suplovat role úředníků a zastupitelů, nejvíce prázdný zájem o budoucnost místa, které spravují. Jak jinak si lze vysvětlit, že zjevné nesrovnalosti v podané žádosti o stanovení průzkumného území nevedly žádnému zaměstnanci z dotčených úřadů? Podaná žádost stále běží pro dvě etapy průzkumu do roku 2018, tedy i pro etapu s hloubkovými vrty, ačkoli SÚRAO tvrdí, že žádá jen o etapu první, kterou ani nezačínáme. Všichni by se asi i nadále, jako celých osm měsíců před tím, tvářili, že je vše v pořádku, kdyby se pod tlakem dotazů od občanských sdružení advokát Mgr. Láška, hájící zájmy SÚRAO a GEOMINu, na jednání v Plzni nepoděklil, že se jedná o chybu. Co k tomu dodat? Pravda musí zvítězit nad lží a Láskou!

Pavel Pavlík

Děkujeme nadaci VIA a všem sponzorům, kteří nám pomohli zaplatit tyto noviny a právní služby advokátní kanceláře Šikola a partneré.

Co je nového i starého v řízení o stanovení průzkumného území pro zvláštní zásah do zemské kůry

Zvláštní zásah do zemské kůry je kategorie staveb, do níž spadá i hlubinné úložiště jaderného odpadu. Žádost o stanovení průzkumného území pro lokalitu Čertovka byla zaslána státní organizaci SÚRAO a jejím zpracovatelem, družstvem GEOMIN v září 2013 Ministerstvu životního prostředí, které má v řízení rozhodnout, zda žádosti vyhovie či ne. Účastníky řízení se ze zákona automaticky staly obce Blatno, Lubenec, Tis a Žihle, do jejichž katastrů by průzkumné území zasahovalo, dále pak dotčené odbory úřadů obcí s rozšířenou působností Podbořany a Kralovice a úřadů Ústeckého a Plzeňského kraje a oba příslušné báňské úřady. K účasti v řízení se přihlásila také místní občanská sdružení SOS Lubenec, Za záchranu kostela sv. Jilji, Severočeský ocelot, Tranquillite a AREA Viva i sdružení s celostátním záběrem Calla.

Stanovení průzkumného území je totiž prvním a nadlouho také posledním z mnoha kroků, směřujících ke zřetelnému úložišti, kdy má právo zasáhnout do probíhajícího řízení i veřejnost. Takové právo ovšem nemají jednotlivci, ale obce, jejichž zastupitelé hájí v ideálním případě veřejný zájem občanů. Pojem veřejný zájem může být někdy pro zastupitele obcí těžko uchopitelný. Pro jednoho to mohou být peníze z příspěvků za geologický průzkum do obecní pokladny, pro jiného příslib nových pracovních míst při stavbě hlubinného úložiště, pro dalšího odmitnutí rizik, plynučích z podobných experimentů. V Lubenci ale definovali veřejný zájem celkem jasně přímo občané hlasováním v referendu. Bohužel už před referendem se ukázalo, že někteří zastupitelé nedokáží oddělit své vnitřní přesvědčení od veřejného zájmu, který se pouze zastupovat. A protože spolhat se může na zmíněné zastupitele a ještě v tak zásadní věci, jakou je budoucnost našich domovů, by bylo krajně nezodpovědné, využíli jsme práva účastnit se řízení jako občanská sdružení hlásící se ve svých stanovách k ochraně životního prostředí. Bylo to jedinou možností, jak nebyť jen pasivním divákem očekávaného běhu věci. Nemuseli jsme být vyváběni žádným zvláštním nadáním, abychom odhadli, jak se věci budou odvíjet. Stačilo jen vnímat souhlasné přikyvování velké části lubeneckých zastupitelů na všechny ty lži a

manipulace, kterými zaměstnanci SÚRAO ještě stále sytí naše poštovní schránky. Ze strany SÚRAO byla veřejnost uklidňována tvrzením, že přes nesouhlas obcí geologické průzkumy nezačínají, poměrně dlouhou dobu. Pěšněji do začátku roku 2013, kdy byla představena nová koncepce postupu SÚRAO, zhmotněná právě podáním žádosti o stanovení průzkumného území. Od této doby je opět veřejnost chlácholena, avšak jinými tvrzeními, že se vlastně tak moc dít nebude, protože jde jen o první etapu a NEINVAZIVNÍ průzkum, čímž má dojít ke snížení počtu lokalit ze stávajících 7 na 4. A také, že se prý před druhou i před třetí etapou bude celý postup se žádostí opakovat.

A jak je doopravdy specifikována žádost? „Etapa geologických prací: vyhledávání a geologické průzkumné, Doba geologických prací: 2013–2018“. Podle harmonogramu, uvedeného v žádosti, mají být v roce 2018 předloženy vládě už jen dvě kandidátní lokality. Znamenalo by to tedy, že je žádost vztažena i na druhou etapu s hloubkovými vrty a že v případě kladného vyřízení žádosti ministerstvem bychom byli na cestě k úložišti ne o jeden, ale o dva kroky blíž. Zarážející na celé věci je i skutečnost, že taková žádost pro dvě etapy byla podána pouze na třech lokalitách, a to družstvem GEOMIN. Naopak na třech zbývajících lokalitách byla státním podnikem GEAM žádost specifikována skutečně jen pro první etapu. Dění na poslední sedmé lokalitě Kraví hora jde mimo všechny harmonogramy, protože tam po neúspěchu první žádosti běží už druhý pokus o stanovení průzkumného území. Jedním z vysvětlení může být běžný šlendrián. Dalším možným vysvětlením to, že žádosti pro dvě etapy průzkumu byly tímto způsobem podány úmyslně a ministerstvo čekalo, že taková věc v tichosti u všech zúčastněných projde. Po pravdě nevíme, která z obou variant je horší. Umyslu by odpovídalo i to, že od začátku prosince, kdy jsme na tuto skutečnost upozornili, SÚRAO ani GEOMIN vytrvale nepřipouštěly, že by mohlo jít o chybu. Podobně i ve všech oznámeních, kterými nás obeslalo ministerstvo, se opakovaly dvě etapy a rok ukončení 2018. Těto nesrovnalosti si nahodou (?) nevšimul ani nikdo z úředníků městských a krajských úřadů, kteří se k žádosti vyjadřovali. Dokonce ani po

výslovném upozornění na nesrovnalost s počtem etap, úředníci z MŠÚ v Podbořanech neprojevili žádnou snahu vrátit se ke svému původnímu vyjádření a nějakým způsobem ho doplnit. Už ale další den, 22. května bylo ústní jednání zahájeno ředitelem pracoviště ministerstva v Plzni slovy, že žádost se vztahuje pouze k první etapě do roku 2016. Tedy v rozporu s tím, co je uvedeno v žádosti. Po několikerém opakovaném dotazech ze strany občanských sdružení, jak je to s těmi etapami, a několikrátém návrhu, aby byla žádost vrácena k přepracování, advokát družstva GEOMIN, Mgr. Láška namítnul, že „pisařská chyba nemůže být důvodem k zamítnutí žádosti“. Těžko hodnotit, jestli takové „přiznání“ chyby po pěti měsících mlčení bylo součástí nějakého plánu a strategie, nebo důsledkem záření, prozračením jen polehnutí květenového slunce. Do té chvíle sebestýdly advokát Láška byl sám svým přiznáním zaskočen natolik, že ještě nějakou dobu poté ze sebe nevysooukal souvislou větu. Polední měl být Lásky nečas a nastavenou laťku ten den nezdolal už ani blatenský starosta Beněš se svým na závěr připraveným autorským přednesem tradičního prohlášení o podpoře geologického průzkumu výměnou za dodržení striktně stanovených podmínek. Celé ústní jednání bylo později ještě korunováno zjištěním, že přítomní: advokát Mgr. Láška a předseda družstevníků RNDr. Sourek žádné družstvo GEOMIN zastupovat nemohli, protože to podle Obchodního rejstříku už přímým městem neexistovalo. Při kontrolním čtení protokolu, kde je uvedeno družstvo GEOMIN jako jeden z účastníků ústního jednání, se ani jeden z pánu neoavil, ačkoli nástupníkou společností je GEOMIN s.r.o. s úplné jiným IČ. Nechci spekulovat, co mohlo vést GEOMIN po dvaceti letech prázdné uprostřed běžícího řízení k transformaci do jiné společnosti. Jen připomínám, že RNDr. Sourek nás ze stránek obecních zpravodajů v Lubenci, v Blatné i v Žihli na jaře roku 2012 ujistil, jak má vše pod kontrolou. A zkusíte si představit, že svou bezpečenost svějetež do rukou lidí, kteří ani nevědí, u koho nebo pro koho pracují ... Někdy je těžké potlačit na mysl deroucí se srovnání skutečných aktérů dění s literárními hrdiny Šimkovy a Grossmannovy povídky Besídka žáků zvláštní školy.

Dne 15. srpna 2014 bylo z naší strany podáno na Ministerstvo životního prostředí předprávepodobně poslední vyjádření k žádosti o stanovení průzkumného území před rozhodnutím. V řízení nebylo zatím rozhodnuto. To lze očekávat někdy v průběhu měsíce září. Nemůže tedy být pravdivá informace, kterou se lze dočíst v zápisu ze zasedání lubeneckého zastupitelstva ze dne 26. května, o jednání „ve věci odvolacího řízení proti průzkumným pracím v lokalitě Čertovka“. Právka je, že odvolací řízení neběží. Zatím není k čemu se odvolávat, protože ještě nebylo rozhodnuto. Nikoho z dalších zastupitelů ale taková informace moc nezajímala, protože ji vzali všichni vědomi. Tak praví usnesení.

Pavel Pavlík

Já jsem proti úložišti všema čtyřma.

Zmizí Blatno, Tis či Lubenec z mapy České republiky?

Rozhovor s paní Ing. Danou Drábovou Ph.D.

Některé občané si myslí, že radioaktivní odpad bude v zímě zahřívát jejich domovy. Nemohou se tudíž dočkat, až budou mít tento odpad na svých zahrádkách. Mohla byste, prosím, ze své pozice jako představitelky ústavu pro jadernou bezpečnost tyto informace komentovat?

Požadované parametry hlubinného úložiště takovéto "využití" zbytkového tepla z vyhořelého paliva naprosto vylučují. Základem je, že na povrchu (ani přímo nad úložištěm, které rozhodně nebude pod domy či zahrádkami) vůbec nebude možno nějakým měřením poznat, že se tam vyhořelé palivo nachází. Nikak. Žádná změna vlastností okolního prostředí, tedy ani žádná změna teploty.

Není podivné, že SÚRAO navrhuje hlavní vchod do úložiště budoucího radioaktivního odpadu na naší lokalitě cca 100-200 m od obytných domů? Jako druhou variantu na naší lokalitě uvažuje s hlavním vchodem cca 300 m od vysokotlakého plynovodu. Když jsem se bavila s odborníky z Ameriky, tak se tomu velmi podivovala, protože u nich mají 3 km bezpečnostní zónu od vchodu do úložiště.

S detaily, které zmiňujete, náš úřad zatím není seznámen, do doby podání žádosti posouzení vlivu na životní prostředí a potom o povolení k umístění stavby je to celé v režii SÚRAO a dost bych se divila, kdyby už měli takto jasně, když ani není známo, jestli lokalita bude vůbec vhodná. Podle mne jde spíše o modelovou situaci: takhle nějak by to mohlo vypadat.

Plynovod by mohl představovat problém mohlo by to být podle vyhlášky 215/1997 Sb. podmiňující kritérium (§ 5, l) a bylo by nutné podrobně vyhodnotit vliv výbuchu plynovodu na kontejnery, které by byly ještě na povrchu.

Děkují p. Drábovou.

Dle mého názoru je s podivem, že při stavbě století SÚRAO předem neprojednává blízkost lidských obydlí a blízkost vysokotlakého plynovodu či jiných rizikových staveb s SUJB. Nevznikne nakonec stejná situace jako před lety u Temelína? Z důvodu veřejného zájmu budou lidé, kteří zde žijí vystěhováni a vesnice zbourána? Vždyť v takovém Tisu to někteří budou mít od svíselce pod svými nohama pouhých několik desítek metrů.

Jitka Kantová

Turistika kontra úložišť

Již jsme si pomalu zvykli na zmatečná jednání SÚRAu, na záměrně zavádějící, polovičaté, nepřesné a často i živě informace poskytované touto státní organizací. V nedávné minulosti mne však zcela pobavil přesun těchto fabulací do sféry mimo odborné téma geologických průzkumů. Jestliže laik v geologii nezběhlý často může těžko odhalit podvodny realizované na poli této vědy, pak turistou je občas každý z nás. Při chystání jarního vydání Hlasu jsme se podívali nad délkou trvání vytištění daného výtisku po našem odsouhlasení a předání SÚRAu. Když spatřil světlo světa, teprve jsem pochopil to zdržení a na tváři mi vykouzila nefalovaný úsměv představa, jak se této organizaci, lépe řečeno její pi rá agentuře, potila čela při vymýšlení reakce na článek o nevyužití možnosti turistického ruchu „Tiský masiv - zlatý díl“. Jejich snaha najít „lék“ na jakékoli naše pošťouchnutí, a ten v podobě antagonistického článku ještě honem posunut k našemu, doznal již absurdit. Kdo schovával Hlasy, čtete sami, jak „Jaderná zařízení lákají turisty“. Musel jsem se smát nad srovnáním návštěvnosti elektrárny v Dukovanech (26 000) nebo v Temelíně (30 000) s návštěvností zámku v Chýších. Ve srovnání s návštěvností turistů kostela v Libyni (neceých 1000) pochybují, že Chýšů navštíví za rok jen neceých 7 000 návštěvníků. Ale i kdyby, leckdo z Vás se byl povýjezd, dojde se do zařízení, vstup je zdarma (jinak by tam nikdo nešel), do vsi již nikdo nezběhne, a pokud je domluven oběd, tak někde na cestě za dalším, tentokrát již opravdu kulturním stánkem (jako minule v Českých Budějovicích). Každý si odskočí na toalety (protože je jistota čistých a upravených). Suma sumárum v místě neutrácně ani koruna, a ať je to až do konce, ještě je v

zápřahu čistíčka odpadních vod v obci na její náklady. A z pohledu chýšského zámku? Vstupné, někteří si zakoupí upomínkový předmět. Každý druhý si zároveň zajde hned na oběd, kde snadno rodina nechá necelých 1000 Kč. A na konec stejně jsou nemalé výdaje na údržbu a restaurování zámku. A ty z velké části opět končí v obci v podobě mezd za posekání trávníků, menších zednických či truhlářských prací. A to se bavíme jen o finančním přínosu. Snad každý pochopí, že se nemá smysl bavit o přínosu pro krajinu, či estetiku. Prostě já to vidím, že je mi milejších 7000 statečných z celého světa ochotných zde utratit nemalou korunu, než 30000 českých školáků jedoucích se povinně v rámci fyziky podívat na skladování jaderného odpadu. A tak je to s každou, bohužel i odbornou argumentací státní organizace říkající si SÚRAO. **Richard Kanta**

vzácný zde divoce rostoucí iris sibiřská (kosatec sibiřský)

Politická schizofrenie

Hlubinné úložišťe je tématem, které většina obyvatel z dotčených lokalit už jen vyčerpáně sleduje z povzdálí. Jsme tím unavení, hledat nové informace nás už nebaví a rozhodnout se čemu věřit, je někdy dost těžké. Je možné si například vybrat nějaké informace ze slov ministra průmyslu a obchodu, pana Mláčka? V rozhovoru pro Čro Radiožurnál řekl zhruba toto: „My bychom to rádi stavěli tam, kde je politická vůle, kde to úložišťe chytí, protože z nějakého důvodu chápu, že to může být pro tu oblast i pozitivní. Nemůžeme to samozřejmě lámat přes koleno v oblastech, kde to nechťejí. Ale potřebujeme udělat ten geologický průzkum, protože ono se taky bohužel může stát, že na Kraví hoře, kde je postoj obcí nejpříznivější, nakonec ti geologové řeknou, že to tam nepůjde a my to

potřebujeme vědět.“ Ach ta zatrolená geologie! Jak z toho vějí? Půjdou jen tam, kde je uvědomělí občané budou vítat. Ale co když výsledky geologie v takové oblasti nedopadnou ideálně a vybudování úložišťe by se jim v dané lokalitě mohlo zatařitelně projít proti původním odhadům? Vynaloží stát u tak extrémně drahého projektu ještě o něco více, aby se opravdu dala realizovat v lokalitě s politickou vůlí? Odhadují, že ne. Takže by nebohým politikům nezbylo, než „lámat přes koleno“ někde jinde... Výstavba hlubinného úložišťe je vysoká hra, kterou je z pozice řadového občana velmi těžké ovlivnit. Ale snažme se dál! Vytvříme u svého NE a snažme se, aby jim v tom nejhorším silovém případě „lámaní přes koleno“ dalo náležitě zabrat! **E. Čechurová**

Uložit či neuložit, to není, oč tu běží

„Někam to uložit musí.“ poznamenal rezignovaně jeden z účastníků pochodu okolím Lubence, jehož trasa symbolicky prochází místy, kde český stát plánuje v budoucnu vybudovat hlubinné úložišťe jaderného odpadu. A unikátní lesy, mokřady a rašeliniště tak hodlá nahradit betonovým komplexem oběhanným osmatým drátem, s radioaktivním odpadem v žulovém masivu pod ním. Pravda je ale zcela jiná. „Nikam se to uložit nemusí.“

JADERNÝ ÚČET
Vláda rozhodla na základě pokynu Evropské unie, že Česká republika musí vyřešit otázku uložení vyhořelého jaderného paliva. A protože Češi vždycky byli papežštější než papež, začali projektovat velkorysá hlubinná úložišťe (HÚ), kam se toho vejde několikrát více, než vůbec naše jaderné elektrárny vyprodukují. Toto nařízení však bylo vydáno v roce 2002, je tedy 12 let staré a nikdo se nezabývá tím, jestli by nebylo moudřejší jej přehodnotit. Proč asi? Co vede SÚRAO, potažmo stát, k tomu, že tak tvrdě šlápně vytipovává lokalitu k vybudování HÚ a buldocky se snaží přefokanot zcela pochopitelný odpor obyvatelstva těchto míst? Jsou to samozřejmě především peníze. Poslední peníze v tomhle státě, které se ještě dají utratit, pardon „proinvestovat“. ČEZ

musí ze zákona ukládat pravidelně peníze na tzv. „jaderný účet“. V současné době je to depozitováno 18 miliard korun. V době výstavby úložišťe by měla cifra stoupnout na 50 miliard. A to už je lákavá sumička. Na plánovanou výstavbu projektu rozsahem dvakrát větším než tunel Blanka by ale stejně nestačila. Nikdo sice přesně nedokázal spočítat, na kolik by stavba HÚ vyšla, ale některé odhady hovoří až o 300 miliardách korun. Máme na to? Nebylo by lepší trochu zapojit zdravý lidský rozum a popemýšlet, jak to s jaderným odpadem vyřešit jinak?

ZABETONOVANÝ ZDROJ ENERGIE
Takzvaný jaderný odpad, který nás stát hodlá natrvalo uložit do země bez možnosti jeho následného vyjmutí, není odpadem v pravém slova smyslu. Je to potenciální zdroj energie, jelikož v reaktorech se spotřebují pouhá 3 % této energie. Zbylých 97 % zůstává nevyužitých. Už nyní existují technologie, které by dokázaly zužitkovat jaderné palivo efektivněji, jsou však příliš drahé. Nebylo by tedy lepší investovat peníze do výzkumu a rozvoje těchto technologií místo tvrdohlavé snahy se odpadu, respektive budoucího zdroje energie, zbavit? Vždyť jaderný odpad může být v klidu třeba ještě 50 let uložen v mezikládech u Dukovan a Temelína.

Neustále se hovoří o hroziící energetické krizi, o vyčerpání všech zdrojů na Zemi, o apokalypse. Narážeme na tyto černé výzvy – v tisku, ve filmech, na internetu. Až začne i tzv. třetí svět – tedy celá hustě zalidněná Asie a Afrika – spotřebovávat tolik energie jako Evropa a Severní Amerika, naše obldbné velká ekologická stopa zašlápně celou planetu. Pak se bude 97 % nevyužití energie z „jaderného odpadu“ hodit. Ale bude pozdě, protože bude navždy uložena.

ŠPINAVÁ BOMBA
Není to ale jenom neekonomičnost tohoto projektu, která mě zarazí. Další problém, který nikdo neřeší, je bezpečnost. Proč vláda nepropracuje s Úřadem pro jadernou bezpečnost? Připadá jim tato stránka mince irelevantní? Tvrdí se, že způsob, jakým je jaderný odpad ukládan, je bezpečný. Možná ano. Nejsm fyzik ani technik a jsem ochotná tomu i uvěřit. Ale kdo z nás – odborníků i laiků – může vědět, co se stane za 100 nebo 10 tisíc let? Čas je veličina, kterou nedokážeme nasimulovat ani v těch nejspíckovějších laboratořích. Ale nejde jenom o samotné uložení, ale také o transport a manipulaci. Navíc, jak už jsem zmiňovala, je ve vyhořelém jaderném palivu ještě 97 % nukleární energie. To je přece hodně lákavý cíl pro teroristy. A dokáže

Jak je to s Čertovkou doopravdy?

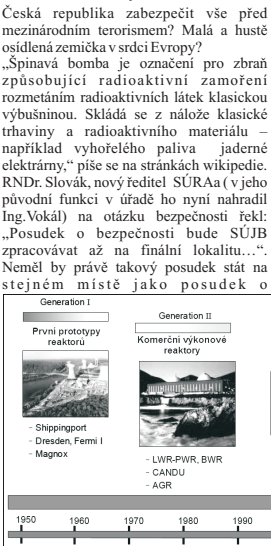
„Perspektivní“ lokalita Čertovka na tom z hlediska geologie není nejlépe. Podle provedených studií, které si nechalo SÚRAO vypracovat, by ve skutečnosti neměla na seznamu lokalit vhodných pro vybudování hlubinného úložišťe radioaktivních odpadů vůbec být. Tak například v hodnocení perspektivních oblastí provedeném v roce 2004 RNDr. F. Wollerem a kol. se dostal tiský úsek (masív) až na 4. a 5. místo z vybraných pěti vhodnějších oblastí, přičemž z hodnocení jasně vyplývá, že díky existujícím okrajovým zlomům a především kosému zlomu mezi Tisem a Kračínem, je severní blok (lokalita Čertovka) pro svoji velmi malou plochu jen málo perspektivní. Ve studii se jeví perspektivní pouze homogenní blok jižně od této poruchy, tedy v oblasti Tisu, tzv. lokalita Tisu u Blatna. Z důvodů existence lokálních úseků s intenzivním porušením horniny, dřených pásem podél existujících zlomů a výskytu bazaltů v poruchovém pásmu u Tisu převažují podle zmínované studie negativní charakteristiky nad pozitivními a oblast je hodnocena jako neakceptovatelná. Kladné studie hodnotí technickou kvalitu horniny, což tiskou oblast stává naopak do pozice lokality, o které by se mělo dále uvažovat. Je ale hornina skutečně tak kvalitní, jak se na první pohled jeví? Žula tiského masívu je totiž ze všech zkoumaných žulových hornin v ostatních lokalitách jednoznačně nejstarší. Znamená to, že prodělala nejvíce geologických událostí, které se postupně podílely na změně její původní struktury. Řada teplených a tlakových změn se nemusí projevit navenek, ale tyto poruchy mohou být skryté uvnitř, v jednotlivých minerálech, a to v podobě sítě mikrotrhlinek až defektů v

krystalových mřížkách. Zdánlivě pevná a odolná hornina, ze které se vyrábí dlažební kostky, obrubníky a sokly, může být díky tomuto mikroporušení velmi propustná pro různá fluida, zejména pro ta nesoucí radionuklidy! Když k tomuto výčtu nepřidáme pozitivních charakteristik masívu připočítáme pochybnosti o nedostatečné mocnosti tělesa tiské žuly a o jejím možném intenzivním porušení v hloubce na styku s mladší čístečkou žulou, dále to, že lokalita spadá pod vliv seismicky aktivní oblasti u Chebu (zemětřesení z 31. 5. 2014 s magnitudou 4,5 bylo dobře znatelné i v Lubenci), že vyzdíženě okrajové části masívu jsou dlouhodobě ohroženy skalním řícením. Je zcela zřejmé, že lokalita Čertovka není vůbec pro takový typ stavby vhodná. A to ještě, budeme-li uvažovat o nepředstavitelné době 100 tisíc let, kdy by měl zůstat celý masív a jeho případná náplň bez změny! Proč je tedy o naší Čertovku stále takový zájem? Je to proto, že výběr od začátku neprobíhá podle geologických kritérií, které jediné mohou zajistit nutnou a dlouhodobou bezpečnost úložišťe, ale podle toho, jak se určitým lidem lokalita líbí, jak si to určitě lidé přejí a také podle toho, jak slabý odpor díky neinformovanosti občanů proti takovému záměru tu je. Sami pan RNDr. Slovák, nynější ředitel SÚRAO, před dvanácti lety v rozhovoru prohlásil, že lokalita Čertovka se mu „tak nějak“ líbí ze všech lokalit nejvíce! Plánovaná neinvazivní etapa geologického průzkumu pozici lokality Čertovka nijak nystavě a také jí nijak nezhorší. O tom, zda zůstane na seznamu perspektivních lokalit, budou rozhodovat zase jen lidé!

J. Svejkovský - geolog

„sociálněekonomickém dopadu na obyvateľstvo“, který si nyní dalo SÚRAO jako prioritu?

SYNDROM SOUSEDOVIC DVORKA
Lidé se pochopitelně brání. Nikdo (až na pár pošetilců, kteří doufají v smlouku pár peněz jako kompenzace) nechce mít za domem jaderné smetišťe, ostatní drát zakazující vstup do bývalého lesa a několik let trvající ohlášující vystavbu. Možná si někteří říkají: „Jenom ať to není u nás, ať to uloží do té druhé lokality...“. Říká se tomu syndrom sousedovic dvorka. Vychází ale z myšleného předpokladu, že někdo se to uložit musí. Nemusí. Zkusťe o tom přemýšlet.

Zdroj: ČEZ - Vědci slibují v krátké době IV. generaci reaktorů, schopnou využít i dnešní vyhořelé palivo.

Propaganda v demokratické společnosti?

Wikipedie definuje propagandu jako „vytváření žádoucího společenského vědomí pomocí prezentování systematicky uspořádaných idejí, teorií, názorů, doktrín nebo ideologií. Součástí je tendence vysvětlování a modifikace postojů podle aktuální situace a přesvědčování o správnosti propagované myšlenky.“ S propagandou si obvykle spojujeme totalitní režimy a s demokratickou společností nemá zdánlivě nic společného. Obyvatelé Lubence a dalších obcí, kterých se dotýká možná realizace hlubinného úložišťe radioaktivních odpadů, jsou pravidelně, cíleně a účelově masírováni vízelemi o králově životě všech, kteří budou v těsném sousedství této skládky žít. Do svých schránek dostávají barbotovské noviny Zprávy ze správy, občas do obcí zavítají zástupci Správy úložišťe radioaktivních odpadů a spolu se svými vízelemi budoucího ráje přivezou dokonce propisky, klíčenky a

flashky! V květnovém vydání se můžeme dočíst, že vlivem stavby hlubinného úložišťe se budou do obcí stěhovat noví obyvatelé, zastaví se migrace mladých rodin z vesnic, vzroste cena pozemků a nemovitostí, začnou se rozvíjet služby spojené s turistickým ruchem (!). Nesmíme zapomenout na opravné chodníky, školy, školky, tělocvičny... Co se v těchto novínách nedočteme? Není zde slovo o vzácném lužním lese s typickou flórou a faunou, o kamenných mořích, žulových skaalkách a balvanech, rašeliništích, chráněném Blatenském svahu, tiské louce. Čtenář se nedozví ani o tom, že se v lese může projít tzv. ermitáží, kterou vybudoval na konci 19. století hrabě Lažanský. Jde o síť cest, které propojují kamennými schodišti místa odpočívadel s lávčičkami. Po každé procházce si člověk může ujasnit své priority. A nově betonové chodníky k nim asi patřit nebudou. **Marcela Svejkovská**

Nejasná zpráva o socioekonomických vlivech

V souvislosti s otázkou, kam uložit jaderný odpad, SÚRAO nyní častěji skládá výraz socioekonomické vlivy jako jeden z pilířů, jimiž by měla být podopřena odpověď. Jak už složený přívlastek napovídá, půjde o sociální a ekonomické dopady, které se sebou přinesou výstavba a provoz jaderné skládky. Ze zprávy SÚRAO jsme se v minulosti mohli dozvědět o zkušebnostech ze Švédska a Finska, kde stavba úložišťe zvýšila zaměstnanost i životní úroveň a kompenzace už z pouhé stavby úložišťe zvelebují široké okolí a přispívají na provoz univerzity... zkrátka ráj na zemi. U nás to máme zase podle našich zvyklostí. Když se staveb v roce 2007 mezisklad vyhořelého jaderného paliva v Temelíně, místní mohli slyšet totéž. A výsledky? Tendr za 1,5 miliardy získala akciová společnost ČEEI s akciemi na doručitelce a tím pádem s nepřehlednou

vlastnickou strukturou. Tato společnost neměla do té doby naprosto žádné zkušenosti s výstavbou úložišťe jaderného odpadu. Společnost ČEEI předložila jako kvalifikační předpoklad při výběrovém řízení údajnou licenci na výstavbu meziskladu od německé firmy GNS. Ta ale tvrdí, že mezisklad v Temelíně nebyl postaven podle její licence. Kromě trojnásobného předražení temelínské meziskladu oproti srovnatelné stavbě u jaderné elektrárny Isar v sousedním Bavorsku či v Dukovanech, jsme se dočkali přestěhování sídla firmy ČEEI i s výdělkem do danového ráje na Kypr. Navíc ještě existuje podezření, že firma ČEEI byla vlastněna Apianinem, známým úspěšnou privatizací Mostecké uhelné společnosti. Nemůžeme se proto divit, že místo zvelebeného okolí vidíme titulky zprávy: "Němci se distancují od

meziskladu v Temelíně" nebo "Policie opět vyšetřuje tendr na mezisklad paliva pro Temelín". Ve Zprávách ze Správy bych ale takovou informaci hledal marně. Kouzlo nečteného se tomuto plátku ale podalilo. Na stejné stránce, na které dr. Slovák rozebírá i možné socioekonomické dopady a prosperitu, starosta Jáchymova Grulich chválí přítomnost úložišťe nízkou a středně aktivních odpadů na katastru města. Ve svém příspěvku tvrdí, že nikdy nebyl zameraná únik radioaktivních látek. Něco ale uniknout muselo. Jak si jinak vysvětlit chování místních podnikatelů, kteří nelogicky, podobně jako velby vrhající se na měčím, v centru města shodli dopady, aby je pak hromadně nechali zvelebení? Jediným vysvětlením jsou socioekonomické dopady po česku.

Pavel Pavlík

Geologický průzkum na oko

Stát bez ohledu na výsledky obecních referend zažádal Ministerstvo životního prostředí o povolení průzkumných území na všech vytýpaných lokalitách a definitivní rozhodnutí o stanovení průzkumných území je na spadnutí. Záhy po stanovení průzkumných území budou pro jednotlivé lokality pomocí výběrových řízení vybrány geologické firmy, které zpracují projekty geologických prací. Ty by však měly být založeny jen na průzkumných metodách, které neposkybují žádný výraznější zásah do přírodního prostředí a u kterých nebude potřeba povolení majitelů ke vstupu na pozemky. V takové podobě geologického průzkumu může být provedeno pouze geologické mapování, hydrogeologické mapování a plošný geofyzikální průzkum. Díky geofyzice získají geologové přibližný obraz o tvaru a mocnosti žulového tělesa, díky mapování pak budou mít k dispozici podrobnou mapu povrchu tělesa a mapu stávajících povrchových vodočár. Jsou ale takto získané informace dostačující k tomu, aby bylo možné zodpovědně říci, že je daná lokalita vhodnější než ta druhá a že tedy postupuje do užšího výběru, kde bude podrobena skutečnému geologickému průzkumu pomocí vrtů a jiných destruktivních metod? Jednoznačně

nejsou! Po provedení této fáze průzkumu budou sice k dispozici podrobnější informace o jednotlivých masivech, ale všechny lokality na tom budou z hlediska geologické vhodnosti stále stejné. Přesto má být v roce 2016 provedeno zúžení výběru a ze sedmi lokalit mají být vybrány lokality čtyři. Na základě čeho se tedy bude vybírat? Samotné SÚRAO má v dlouhodobém plánu činnosti tuto větu: „*Budoucí výběr 4 lokalit pro charakterizační práce geologickými průzkumy s hlubokými vrtů by mohl být výrazně ovlivněn rozhodnutím obcí nikoliv rozhodnutím založeným na objektivně*

Socioekonomické vlivy v praxi - Jáchymov - v blízkosti úložiště nízká a středně aktivního odpadu provozovaného společností SÚRAO.

získaných údajích.“ Zde je jasné řečeno, že rozhodujícím kritériem užšího výběru bude stanovisko obcí a pod geologickým průzkumem, který nám v této podobě opravdu moc nového neřekne, se skrývají především peníze. Peníze, které v momentě stanovení průzkumného území začnou proudit do obecních kas a které budou mít charakter legální úplaty ovlivňující postoj obcí vůči dalším průzkumům a úložišti. Typickým příkladem, kde to takto již nyní zařingovalo, je obec Blatno. Zdejší starosta je totiž přesvědčen, že podrobným geologickým průzkumem bude objeveno pod žulovým masivem obrovské jezero a peníze z průzkumu mezitím bohatě naplní obecní pokladnu. **Jiří Svejkský**

Trocha světla do problému

Nedávno jsme slyšeli z úst našich spoluobčanů několik omylů, které jsem se rozhodl trochu osvětlit a na domněnky posvítit trochu z jiného úhlu. „*Už jsme přeci vyhráli, tak to tu nebude, ne?*“ Představa je to hezká, taky velmi častá, ale že Bohu, vyhráli jsme referendum (83:17) které zavazuje zastupitelstvo naší obce a pana starostu k tomu, aby se činili pro realizaci úložiště v naší lokalitě. Pan starosta naplňuje tento závazek maximální nečinností a naše referendum již není závazné pro ostatní obce na tož teprve nás stá. Cesta k případnému vítězství bude ještě tmítá, nicméně, že se vyplní na to něco dělat ukazují i výroky ministra průmyslu a obchodu. Jestliže jsme byli lokalitou čistě prioritní, po našich a nejen našich nesčetných intervencích na jednotlivých ministerstvech, máme pocit, že toto místo rychle zaujímá Kraví hora. Samozřejmě, že je nás slyšet až tam, je zásluha několika senátorů, poslanců a jednoho ministra.

„*Můj snv studuje tenhle obor (myslěno jadernou fyziku) tak vím jak to s tím je.*“ Opět nepřesnost, jistě i jaderní inženýři se budou podílet na realizaci ukládaní jaderných odpadů. Prozatím je však vše na bedrech především geologů a právníků. Ti napřed musí vyřešit legislativní stránku věci, která na takovou situaci nebyla zcela připravena. Geologové musejí říci, zda máme odpovídající po 300 000 let nečinné a neměnné se prostředí a nakonec, kde takové je. Poté i SÚRAO má snahu upřednostňovat vlivy sociální a ekonomické. Na konci řady pak budou stát jaderní inženýři se svými teoriemi o přepracování odpadu do podoby, jež umožňuje jeho uložení apod. Samozřejmě trošičku zlehčují. Tento problém je natolik komplexním pro nejrůznější obory, že žádný specialista nemůže říci, že mu zcela rozumí. Jinak je velice neupřímný.

„*Tak nějak mi to nevadí, já vím, že to nezdrží.*“ Samozřejmě, kdyby to nezařítlo, tak se nemusejí dělat taková opatření, aby například odpad stínilo minimálně 500 m skály. Ale ještě jinak. Asi nebezpečněji ukládaní je prozám do vody a to pro nemožnost záření vystoupit z vody. Samozřejmě má svá úskalia vyplývající ze stejného. Jenže ukládaní pod zem má nejen mnozí problémy, ale snad nekonečné neznámých. Od primárních jako je plynutí času, nebezpečí kontaktu s nepodchycenou vodou, seismická aktivita, či poškození umělých nebo přírodních bariér pro záření, po sekundárně komplikované a kombinované pochody nárůstu tlaku u následku koreze kovů a rozkladu organických materiálů v prostoru úložiště, nebo důsledky bobtnání bentonitu vlivem vlhkosti. Nevíme, zda si ten nezakládá vlivem chemických procesů vyvolaných tímto tlakem na změnu v jiný druh bentonitu, což může omezit jeho izolační vlastnosti, neznáme propustnosti různých částí hornin ruznými radionuklydy (pro nás jako příjematele švédského modelu je zjištění riziko u neptunia. Těžko se dá předpokládat změny geologie po uzavření úložiště v mikroměřítku, kdy vlivem navrtání z mikrohrádní unikne voda v hornině obsažená a uvolní tak např. cestu plynům, čímž se můžou mimo jiné změnit opět i tlakové poměry v hornině.

Vztyčeným prstem nechť je nám zkušenost v německém Asse, kde nikdo nepředpokládal, že by se mohlo změnit výrazným způsobem vodní hospodářství a dnes je z toho problém jenž se Němci nedají vzádnout. Podobnou zkušenost prožilo i Japonsko, též si myslíme, že ve všechny živly jsou připraveni. Bezpečnost byla také důvodem zastavení všech podobných projektů v USA. Zde také nikdo nepředpokládal malou stabilitu důlních děl v horizontu věků. **Richard Kanta**

Je možné soudně žádat kompenzaci od státu za znehodnocení majetku u souvislosti s jaderným úložištěm?

Obecně platí, že stát nesmí omezit vlastnické právo, aniž za toto omezení poskytne náhradu. Musí se ale jednat o omezení přímé. Typické je vyvlastnění, kdy stát například chce na soukromém pozemku umístit stavbu dálnice. Pokud jde o snížení cen nemovitosti, to bylo nutně nejrve prokázat, že k němu došlo v přímé souvislosti se stavbou úložiště a nikoliv z jiných důvodů, a že se jedná o významný zásah. Byla by to bitva znaleckých posudků s nejasným výsledkem. **Mgr. Pavel Doucha**

O přístupu SÚRAO k informování veřejnosti

Ví vůbec někdo, jaké práce v první etapě geologického průzkumu SÚRAO opravdu chystá? Na tuhle otázku umí jednoduše odpovědět snad jen SÚRAO: „*Neinvazivní*“. Z takové odpovědi se ale stejně mnoho nedovíme. Když se podíváme zhruba o desetiletí zpět, zjistíme, že v dokumentech SÚRAO z té doby jsou použity výrazy - práce prováděné **nedestruktivními a destruktivními** metodami. Že jde o slova v geologii poměrně obvyklá, potvrzují i internetové vyhledávače. Slovo destruktivní (destrukce = porušení, zničení) je popsáno a navíc drsně. Dost na to, že jim některé geologické firmy označují i vrtny průzkum. V dokumentu SÚRAO z roku 2003 se naopak můžeme dočíst o nedestruktivní ražbě tunelu do žuly v Bedřichově. Podle dokumentu ale nemělo jít o vrtání všeobecně známou nedestruktivní metodu pro díry hloubené do skály „*Sezang, otevři se!*“, ale o použití jakéhosi razicího štítu. I obyčejným selským rozumem musíme dojít k závěru, že míra destrukce nebo porušení prostředí musí být u tunelu větší než u vrtu. Uvedené srovnání je typickým příkladem, jak je v otázce naložení s vyhořelým jaderným palivem manipulována nejen veřejnost. Ano, je třeba myslet politicky,

protože radioaktivní odpad je věc především politická. Takový přístup k řešení problému je asi i jedním z důvodů, proč má SÚRAO poslední dobou v oblíbeně méně drsná slova - **neinvazivní a invazivní**. Výsledkem jejich neustálého omílání je, že je začali používat zastupitelé, úředníci i ministři. Přitom každý z nich si pod tímto výrazem bezpochyby představuje jiný význam. A bylo by divné, kdyby tomu bylo jinak, když tato slova nejsou zakotvena v žádném právním předpisu. Kdyby takové zmatení nemělo být cílem, stačilo by jednoduše používat výrazy zavedené.

Takovým výrazem jsou „*technické práce*“. Příslušná právní předpis, v tomto případě vyhláška č. 369/2004 Sb., říká: „*Za technické práce se považují práce se zásahem do pozemku (kopané zářezy, sondy a rýhy ap.) pokud jsou prováděny pomocí strojních mechanismů. Za technické práce se naopak nepovažuje např. povrchový odběr vzorků hornin, pokud je prováděn ručním náradím.*“ Kdyby bylo řečeno, zda budou či nebudou prováděny technické práce, měl by všichni hned mnohem jasněji. Mohlo by se zdát, že už k nějakému posunu přece jen dochází. Ve své poslední tiskovinné SÚRAO tvrdí, že chystá „*pouze povrchové technické práce bez zásahu do pozemku*“. Jenomže když už někde SÚRAO použije slovo POUZE, bývá to signálem, aby čtenář pozorně! Po dosazení definice z vyhlášky výraz totiž zní: „*povrchové práce se zásahem do pozemku bez zásahu do pozemku*“. Z takové informace nemůže být moudrý asi nikdo. Pak už ztrácí smysl přemýšlet o následující informaci z dalšího řádku, jak chce SÚRAO provádět geologický průzkum metodami výzkumu. Nejde totiž jen o reklamní tiskovinný SÚRAO. Podobnou zmatečností se vyznačuje i dokument daleko důležitější - **Žádost o stanovení**

průzkumného území. Když jsou ve specifikaci žádosti uvedeny etapy vyhledávání a geologické průzkumné, pod informací, že budou „*aplikovány neinvazivní metody průzkumu bez zásahu do pozemku*“, si může představit každý jen to, čemu je ochoten věřit. A čemu věřit například ministr životního prostředí Richard Brabec? Takto odpovědět na písemný dotaz senátorky Aleny Demerové: „*Pokud se týče etapizaace prací, považují za logické, že žádost uvádí i práce průzkumné, protože bez etapů vyhledávání dnes nikdo nemůže vědět, zda SÚRAO - teprve na základě výsledků vyhledávání na všech lokalitách - tuto lokalitu zařadí mezi ty 4 lepší, kde bude chtít provést i následný průzkum, či nikoli.*“ Vzhledem ke skutečnosti, že právě jeho ministerstvo je tím, kdo o žádosti rozhodne, je tato odpověď kvalifikovaným potvrzením už dávno tušeného: Pokud ministerstvo vyhoví žádosti v její současné podobě, v lokalitách, na které SÚRAO ukáže, bude na první etapu bezprostředně navazovat druhá s hlubokými vrtů, přičemž jediným důležitým předělem mezi oběma etapami bude rozhodnutí SÚRAO o tom, která lokalita je lepší. Schválení projektu geologických prací bude pro krajské úřady bezpochyby pouze formalitou. Zvlášť pro ten ústecký, kterému pro vyjádření k žádosti o stanovení průzkumného území stačila jediná věta. Vnímavější části těch, kteří doposud věřili propagandě SÚRAO, už zřejmě dochází, že slibovanými „*rychlými prachy*“ za neškodnou první etapu si SÚRAO kupuje rychlou jízdenku k přímé cestě za dalšími etapami průzkumu. Veřejnost totiž nepředstavuje pro SÚRAO partnera k dialogu, nýbrž překážku na cestě k úložišti, kterou musí zdotat. **Pavel Pavlík**

Kompenzace

Kdo vlastně dostane kompenzace za průzkumy - obyčejní lidé to nebudou? Otázka pro mluvčí SÚRAO pani Bečvářkové

Některí lidé si myslí, že když se povolí průzkumy, dostanou každý měsíc nějaký finanční příspěvek - kompenzaci. Kdo tedy tyto kompenzace bude vyplácet a podle jakého principu...?

„*Po stanovení průzkumného území náleží obcím, do jejichž katastru průzkumné území zasahuje, finanční příspěvek dle atomového zákona. Jakmile je stanoveno průzkumné území, tak do 3 měsíců Správa úložiště odešle dotčeným obcím informaci, že jim náleží příspěvek v dané výši a do 120 dnů od nabytí právní moci stanovení průzkumného území jim peníze budou převedeny na účet (v prvním roce). U druhého a každého následujícího roku po dobu platnosti stanovení průzkumného území Správa vřdy do třetího měsíce kalendářního roku informuje obec o poskytnutí příspěvku a jeho výši na příslušný rok a příspěvek převede obci na její účet do šestého měsíce roku, na který je příspěvek poskytován. Obec do 30 dnů po obdržení příspěvku písemně informuje Správu, na jaké prospěšné činnosti obce hodlá tento příspěvek použít; obec též do konce května za předchozí kalendářní rok informuje Správu, na jakou činnost byl příspěvek použit.*“

Děkují pani Bečvářkové. **Jitka Kantová**

Zmatení jazyků na Čertovce?

Každý někdy určitě alespoň zaslechl o starověkém Babylonu. Podle legendy přišly kapacity na pokrok tehdejší doby s projektem postavit věž. Od nápadu nebylo daleko k realizaci. Její výškou se chtěli přiblížit na dosah Bohu. Toho se taková pýcha samozřejmě dotkla a pomocí blesků seslaných z nebe zkrátil věž o její vršek, kterým už zasahovala do jeho prostoru. Ale největším trestem, který Bůh na lidi uvalil, bylo zmátení jazyků. Protože si už lidé nerozuměli, nemohli se domluvit a nemohli tak ani pokračovat ve stavbě věže. Něco podobného se nutně muselo udát i nedaleko od nás, když současně hlasatele pokroku napadlo postavit podobně monstrózní dílo jako kdysi v Babylónu, jen v

opačném směru, pod zem. A když si ještě k tomu vybral Čertovku, byl by v tom cert, aby jim to prošlo jen tak. Jak se traduje, že cert nikdy nespal, bylo by asi s podivem, kdyby měl čekat, že kdo proklatá až k němu do pekla. Odborníci ze SÚRAO nebyli zatím schopni srozumitelně vysvětlit ani úřadům, natož pak místním obyvatelům, co vlastně zamýšlejí. Není divu. Zákonky jsou psané v řeči, které nerozumíme. Sami zase používají výrazy nerozumitelné pro ostatní. Nikdo jim proto nemůže rozumět. Ačkoliv tvrdí, že vše vědí, během deseti let se svým nápadem zatím nepohnuli. Že by cert použil stejný postup, úspěšně vyzkoušený kdysi dávno v Babylónu? **Pavel Pavlík**

Pět bodů, proč nechci úložiště

- 1) Není mi jasné, proč by si polosoukromá společnost měla řešit svůj problém s životu nebezpečným odpadem, vznikajícím při její činnosti, na náš úkor. Vřdyž je prokázáno, že české jaderné elektrárny tak ohromně trvale úložiště ani nepotřebují. Použití jaderné palivo představuje vysoce aktivní materiál, který je možné uložit nebo přepracovat na nové palivo. Proč jej zakopávat, bude-li v budoucnu cennou surovinou? Máme se snad stát radioaktivním evropským smetištěm?
- 2) Kdo má to udávat nechat přivážet kousek za obytnou část obce radioaktivní materiál hrozící nebezpečím ještě po tisíciletí? Částice alfa jsou vyzářované některými radioaktivními jádry atomů, alfažářci. Pohybují se poměrně pomalu a mají malou pronikavost. Neproudnou ani obyčejným papírem. To zní bezpečně, jen do té chvíle, než zjistíme, že díky jejich sklidivému působení může dojít ke značným změnám v lidském organismu. Poškozuje živé buňky

- 3) Jak si představují současní zastánci úložiště, že při dopravě kontejnerů po silnicích nenastane havarijní situace? Co když státe aktivní materiál unikne? Radioaktivní buňky nejenom zabíjí, ale i poškozuje jejich DNA. Pozmění vlastnosti buněk, což může vést k nádorovému bujení nebo také vzniku dědičných změn v živých systémech, tj. změn v genetickém kódu.
- 4) Existují snad nějaké záruky, že celá akce není jenom snahou dostát se k miliardám na jaderném úložišti? Nenastane situace, kdy se stát ráž zbaví zodpovědnosti se slovy, že soukromík vše zvládne lépe? Bude areál zabezpečen desítky tisíc let tak, jak je potřeba?
- 5) Na závěr jen dvě slova: Černobyl a Fukušíma. Chceme seznam doplnit my?

Mgr. Petr Heide

Deset perliček na téma úložiště

1. Nikde na světě fungující jaderné úložiště není a tam, kde se o to pokusili, to vždy skončilo fiaskem.
 2. Vybudování jaderného úložiště bude stát neskatelně peníze. Její výši vzhledem k náročnosti stavby ještě nikdo nedokázal spočítat. Je tedy otázka, kdo na této stavbě nejvíce vydělá - rozhodně to nebude ani stát, ani obyčejní občané.
 3. Lidská pýcha a rozum vytvořily jaderné elektrárny. V době, kdy se budovaly, nikdo neuvažoval, kam s jaderným odpadem. Je to celosvětový problém, který jsme dnes zdědili a který láká i teroristy. Dnes už nemůžeme říci, že terorismus je někde daleko. Nikdo neví, co se může stát na Ukrajině, co mohou udelat podporovatelé islámu v Evropě... Svět je ve skutečnosti strašně malý.
 4. Již dnes víme, že jaderný odpad se může v budoucnu stát velmi dobrým zdrojem energie. Proč tedy nevěnovat peníze z jaderného účtu spíše na vývoj vědy? Když nám jaderní inženýři dokáží takový odpad vyprodukovat, ať se teď snaží jej nás zase zbavit. V laboratorních podmínkách už dokáží energii jádra maximálně využít.
 5. Je velmi podivné, že se neustále tolik podporuje energie z jádra, přitom se dnes téměř celý Temelín využívá, a to přitom

prestavitelé ČEZu tvrdí, že po započtení dostavby elektrárny by se jim výroba elektriny z tohoto média nevyplatila. Výsledkem toho je, že opět produkujeme jaderný odpad, který ani není ze spotřeby českých občanů.
 6. Celý systém výroby elektrické energie je v tomto státě zvláštní. Na jedné straně stojí představitel ČEZu, jenž má tak obrovský plat, že jej nemůže ani za svůj život utratit. Na druhé straně stojí důchodce, který sotva chodí, štípe dřevo a topí jím, protože na to, aby měl elektrické topení, nemá. Znám důchodce, kteří raději ani nesvítlí, aby ušetřili.
 7. Je zvláštní, že solární elektrárny nechce stát podporovat, protože to byl pro někoho velmi dobrý byznys. Říká se, že odpovední státní úředníci jsou tedy buď neskutěčně hloupi, nebo neskutěčně mazaní. A na dokreslení: jedny z největších solárních elektrárn vlastní ČEZ.
 8. Nebylo by dobré dát lidem šanci a vymyslet malé domácí elektrárny, ať na jakýkoli zdroj? Možná by to v konečné fázi bylo daleko lacinější, než ukládání odpadu do nejlhoršího kalibru. Jenže to by zase přišli o své zisky lidé pohybující se v energetickém byznysu a to to nikdy nepřipustí. Jen si zkuste spočítat, kolik lidí by muselo

Bude Bšanka vodou z Čertovky i nadále moci zásobovat chmelnice na Žatecku?

začít skutečně pracovat. Spekulování v kancelářích je přece jen lepsi.
 9. Jádro je dobrý sluha, ale špatný pán. Vzpomeňme na všechny katastrofy, o kterých víme. A zkusme se jen trochu logicky zamyslet nad tím, že existuje jisté neskutěčné mnoho problémů, o kterých v souvislosti s jádrem nemáme a které jsou nám raději zatajovány či nejlépe bagatelizovány.
 10. Jako lidé se honíme jen za penězi, za lepšími zítřky, za kariérou a co po nás zůstane. Jen pár kostí. Naučit se žít s tím, co máme, je těžké a většinou si myslíme, že ten druhý se má lépe. Známe mnoho velmi bohatých lidí, ale nechtěla bych být v jejich kůži. Neumím žít a mít radost z obyčejných věcí. Mít za domem stavbu století, s tím, že možná dostanu nějaké kompenzace, projížďání každodenních nákladůků, odstěhy, spínu, prach a nakonec i jaderný odpad mě však neláká a kdo si myslí, že je to skvělé, asi nemá všech pět pohromadě. Trocha pokory k našemu životnímu prostředí by člověku přeci jen neškodila. **Jitka Kantová**

Kdo vlivný má vliv na posouzení vlivů na životní prostředí?

Když jsme se před časem zajímali o to, co nás zřejmě v souvislosti s hlubinným úložištěm může čekat a jaké nám dávají zákony možnosti, zjistili jsme podezřelou změnu v Zákoně č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí. V listopadu 2003, kdy nám přelétal nad hlavami vrtulník s geologickou sondou a SÚRAO už chystalo průzkumy, byla v poslancecké sněmovně projednávána novelizace tohoto zákona, vypracovaná Ministerstvem životního prostředí. Zákon obsahuje seznam činností, u nichž po tzv. zjišťovacím řízení přichází v úvahu posouzení vlivů na životní prostředí, tzv. EIA. V tomto seznamu byly původně uvedeny i hloubkové vrty. Zákon však neřekl, od jaké hloubky jsou vrty považovány za hloubkové, a jeho výklad musel odkazovat na minimální hloubku 30 metrů, uvedenou v Horním zákoně. Tento nedostatek měl odstranit ministerský návrh doplněním hranice 30 metrů přímo do zákona. Z Výboru pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí (to je ten, jehož členové občas letí omrknout do světa nějakou stavbu úložiště) ale vzešel pozměňovací návrh, jehož schválením „náhodou“ úplně vypadl obojím pojem hloubkové vrty. Taktó „vytvoření“ mezera v zákoně má především přímý dopad na posuzování hloubkových vrtn, plánovaných v druhé etapě geologického průzkumu. Už není nutné zabývat se, nejen těmi třisetmetrovými ale ani kilometrými, i přesto, že jsou nesrovnatelně hlubší než původní hranice 30 metrů, stanovená ministerským návrhem. Podezřelý krok zákonodárců z roku 2003 představuje dodes pro Správu úložišť a na ni napojené firmy odstranění podstatné překážky k realizaci průzkumu a tím i zrychlení postupu k úložišti. Z faktu, že se zápisí jednání výboru (na rozdíl od jednání sněmovny) není

dohledatelné, který konkrétní člen výboru a poslanec s uvedeným pozměňovacím návrhem přišel, je navíc patrné, proč taková změna zákona proběhla právě tímto způsobem. Že byla popsána změna zákona spáchána skutečně účelově a narychlo, svědčí i zapomenutá výjimka z vypadlé kategorie hloubkových vrtn, přetrvávající v zákoně už jedenáctým rokem (1) beze smyslu. Když porovnáme náš zákon a evropské předpisy, týkající se hlubinných (hloubkových) vrtn, touto změnou jde náš zákon proti původní normě Směrnice Rady 85/337/EHS z roku 1985 i později novelizované evropské směrnici 2011/92/EU, kde jsou uvedeny hlubinné vrty, konkrétně v příloze II v bodě Těžební průmysl, jako jeden ze záměrů, který může mít dopad na životní prostředí. Při jedné z našich návštěv na Ministerstvu životního prostředí jsme měli příležitost na tuto díru v zákoně upozornit náměstka Vladimíra Manu. Když jsme mu chtěli předat podklady, odmítnul je s tím, že ví, jak zákon vypadá, a že na změnách nyní ministerstvo pracuje. Ministerská novela už doputovala do poslancecké sněmovny a podle očekávání zůstalo v novém ministerském návrhu vše při starém. Nyní se proto pokusíme „náhodou zapomenuté“ hloubkové vrty vrátit do zákona prostřednictvím Pracovní skupiny pro dialog a jejího nového předsedu Mgr. Karla Zrůbka (mj. starostu Horažďovic). Ten s několika dalšími členy skupiny zformuloval dopis, který odeslal náměstkyni ministra Berence Peštové. Uvidíme, zda Pracovní skupina představuje pro státní aparát skutečného partnera pro otevřený dialog při řešení problémů s jaderným odpadem, nebo jen velkou cedulí s hesly o zapojení veřejnosti a dialogu, aby si niohla Česká republika mávat do Evropy. **Pavel Pavlík**

BUDEME SE MOCI V BUDOUCNU CHLUBIT MOSTECKOU KRAJINOU I U NÁS?

Spojitou nádobou se zdá být spolu se snahou vedoucí k vybudování jaderného úložiště v naší lokalitě hledání jedné z nejdůležitějších surovin pro ukládání jaderného odpadu, a to bentonitu. Bentonit je jíl, jenž je navržen jako všemocné médium pro utěsnění jakýchkoli patron s tímto odpadem ve skále. Měl by zajistit přesun zbytkového tepla vznikajícího při rozpadu radionuklidů do skály, která je zde chladicím, zabránit vodě ve styku s obalem odpadu, tvořit jakýsi nárazník pro změny tlaků v hornině a podobně. Pro toto použití jej bude zapotřebí zcela neuvěřitelné množství. Všechny činné

doly na tento materiál jsou však u nás jen v severních a severozápadních Čechách. A tu je patrně ten důvod, proč jsem tvůrce zmiňovaného zařízení láká. Ostatní potenciální lokality jsou totiž na druhé straně republiky. Nemluvě o tom, že velká naleziště bentonitu byla nedávno objevena v nejbližší okolí Krásného Dvora a Bšán. Nevím, zda nevolí občanů k jeho těžbě v těchto místech vyvolala znalost nepřijemných vlastností tohoto materiálu, nebo jen prozaičský strach, že se to krajina v budoucnu bude patrně značně podobat tě

Richard Kanta

Medvědice potvrzena, mloků celá rodina

Od dětství jsem prozkoumávala okolí Lubence a mémi nejmilejšími místy se staly hlavně Liščí skály a Struhářský potok. Ještě když jsem tvořila diplomovou práci na Fakultě životního prostředí, kde jsem toto území blíže popisovala a zpracovávala místní územní systém ekologické stability, nedošlo mi, že pro mě úchvatné skalnaté žulové výchozy mají také krásnou východní stranu a tou je Blatenský svah. Když jsem v posledních letech několikrát navštívila, bylo to vždy objevné. Nejprve mě překvapily staré lesní porosty s poměrně zachovalou přírozonou skladbu domácích druhů dřevin. Hlavně obrovské lpy, duby, ale také lesní hrušně, které se krouti na krajích lesů a v ostrůvkách keřů mezi loukami. Smíšený les ve svazích by tu pravděpodobně byl i bez vlivů člověka, a proto ho můžeme považovat za vzácný. Dnes jsou takové ekosystémy v naší krajině ojedinělé. Odborně hovoříme o fragmentech původních společenstev a na Liščích skalách, Čertovce a na svazích k Blatnu jsou to acidofilní doubravy. Takže proto si zdejší lokality (mimo jiné) vybrala Česká botanická společnost za cíl svého floristického kurzu, který se konal ve dnech 29. 6. až 5. 7. S několika místními jsme se k botanikům přidali, bylo to zajímavé. Prozkoumali jsme každé stéblo, lístek a květ od polní cesty z Blatna, přes chráněné území Blatenský svah, které je mimochodem nejstarší na okrese Louny a letos je tomu dokonce osmdesát let, kdy bylo vyhlášeno. Směřovali jsme k medvědici. Nevěděla jsem přesně, co to je a nabyla jsem dojmu, že to bude asi nejvyšší vrchol. Výhled do krajiny ze shora je krásný, skoro jako na naší straně u Lubence, pomyslela jsem si, když jsme s malou skupinou odvážílivců vyrazili za pod medvědici. Obešli jsme skalní výchoz a pod

ním se na rezavě načervenalých kamelech leskla zelená drobná rostlinka. „Hele, brusinky!“ Zvolala jsem. Na botanické výpravě je každý rád, když objeví něco neobvyklého. „No, to je ta medvědice,“ odpověděl průvodce a podezřele se na mě podíval. Později jsem se dočetla, že medvědice lékařská (Arctostaphylos uva-ursi) je zakřklý, u nás velmi vzácný a zákonem chráněný, stálezelený keř z čeledi vřesovcovitých. Lidově se mu říká také medvědí hrozen, medvědik, nedvědice, polárníček nebo tolokénka. Někdy se u nás pěstuje pro léčebné účely, ale většinou je dovážena ze severu. Medvědice prospívá na slunných a vlhkých rašeliništích a vřesovištích, na mírně kyselých, písčnatě hlinitých až kamenitých půdách. Je velice odolná proti vysychání půdy, protože zakořeňuje do hloubky až 1 m. Vyskytuje se také v horských oblastech často v porostech brusnice borůvky. Může se dožít až sta let. Byla jsem opět o něco moudřejší. Dalšími botanickými perličkami, které jsme na výpravě popisovali, bylo několik zajímavých rostlin na okrajích luk cestou k Tisu. Druhově nejpestřejší byly podmačené louky s českou orchidejí – vstavačí, vzácnou a léčivou pruhou amíkou, silně ohroženými kosatci sibiřskými a dalšími vzácnými druhy. Cestou do Lubence jsem opět přemýšlela nad tím, jaké by to bylo smutné, kdybychom takový nádherný kus naší krajiny zničili nebo ho nemohli navštěvovat. Začneme si vřít věci, osob, mist až tehdy, kdy o ně začneme přicházet. A já vím, že mist s tolik pestrou a zachovanou krajinou je už v naší republice málo. V trávě se něco míhlo, něco zvláštního. K čisté vodě se vrátili mlouci. Jsem šťastná. **Martina Lukešová**

BSP chystají comeback

Proslýchá se, že staří dobře známí BSP chystají návrat na scénu. Samozřejmě nejde o žádnou Brigádu socialistické práce, jak by zkratku možná dešifrovali někteří dřívě narození, ani o legendární trojici rockerů Balage - Strihavka - Pavlíček. Těhle partičce také kdysi účaroval rock a v posledních letech se stal doslova smyslem života. I když poslední složitě období vrylo do tváří každému z protagonistů BSP výraz „já nic“, za který by se nemusel stydět leckterý muzikant, smyslem jejich života není rock ve významu tvrdší hudby, nýbrž rock jako kámen či skála. Už asi tušíte, že jejich Země vzdálená leží na Čertovce. Trio Beneš - Slovák - Peterka svým návratem míří zpátky mezi své věrné publikum. Sólista a starosta Blatna Václav Beneš nevynechá jedinou příležitost ke exhibici, kde se stylizuje do role kritičte očekávaných neinvazivních průzkumníků. To druhý jmenovaný Dr. Jiří Slovák, jediný profesionál, tvrdí základ tria a je bezpochyby také jeho mlokem. Svědčí o

tom i skutečnost, že kromě působení ve zmíněném triu lokálního významu už dlouhou dobu zároveň vystupuje s tělesem nadregionálním. To je široce daleko známé pod názvem SÚRAO, a v nedávné době neslavně proslulo hlavně tím, že na svých vystoupeních publiku opakovaně předvádělo celé falešné pasáže. To mohlo být jedním z důvodů (kritici navíc zmiňují ještě personální nouzi) k nynějšímu pověření Dr. Slovák řízením tohoto tělesa. Ale zpět k BSP. Posledním a jediným stinovým hráčem tria je Bohumil Peterka, starosta obce Lubenec. S oběma jmenovanými drží basu, i když má od svého zaměstnavatele zákaz vystupování s nimi, a to kvůli nevhodnému repertoáru, který předváděl. Sám na svou obranu dodává: „Nevím v tom nic špatného, potykal jsem si s nimi na plese“, a jako by sliboval polepšení. BSP při svém návratu však sotva mohou překvapit něčím novým. Dá se očekávat, že vsadí opět na své laciné, už obehnané hity s těžce podbíživými texty,

zkrátka žádný mlokenrol. Třeba jejich kolovrátkové popěvky *Stolu, kopeme stolu* nebo *My máme prima volice* nápadně připomínají třicetiletý věk otevřenou kvalitou, umělecky ztvárněnou Michalem Davidem s hopsajícími Kroky v zádech, s klávesami na krku a s podivným tikem v rameni. U další věci s názvem *Vesihisi tivisi sinisessá hissisá* se údajně její tvůrce inspiroval finskými krásami. Nebo že by spis finskou vodkou? Po prvních verších „*Pod tou skálou, kde skřek vodní syč, zavřený je v modrým výtahu ...*“, musí být každému jasné, odkud pochází „vypůjčené“ rodinné nástroje. A co teprve jejich agitace následující částoušou:

„Žádní na světě tak nejsou velcí, jako lubenečtí zemědělci, Pokrok pravi nám, že ne bez obilí, ale bez jádra bychom tu sotva přežili. Rolníci už svoje dva traktory ženou jadernými reaktory. V traktorech už žádná nafta není, táhnou jako ledoborec Lenin, odpadů teď z paliva je po málu, to málo si uložíme pod skálu, může nám pak za dvě úložiště nově svítit jedno dětské hřiště. Místní nemusejí trást se strachy, z jaderného účtu přijdou prachy, v Bruselu jsou všichni pro subvence, na jaderný program do Lubence, dobytek bude mít také lůžko do koryta, do Lubence přijde prosperita.“

Stačí ale domyslet: „*Zum zum zum zum...*“, abychom pochopili, že i tento kousek měl svého původního autora. V rámci objektivky je ale nutné dodat, že Bohumil Peterka všeobecně naadení a rozjuchanost zbytku svých spoluhráčů nesdílí. Zatím zřejmě nikdo netuší proč, ale v poslední době byl několika svědky spatřen, jak si zamýšlený broukal „*Co ste hasiči, co ste dělali...*“ **Pavel Pavlík**

BSP in Rock

29.6 - 5.7. na Čertovce proběhl floristický kurz. Výsledkem bylo potvrzení stávajících a nalezení některých nových vzácných druhů rostlin, včetně jedné údajně masožravé. Výsledky budou publikovány ve floristickém sborníku.